

การบัญชีกับคริสตจักรท้องถิ่น

Accounting with Local Church

พิกุล พงษ์กลาง¹

Pikul Pongklang

บทคัดย่อ

คริสตจักรท้องถิ่นเป็นชุมชน ที่มีรายรับส่วนใหญ่มาจากการถวายของสมาชิกที่มีจิตศรัทธา ส่วนรายจ่ายของคริสตจักรเองก็มีในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ยังมีสินทรัพย์ที่คริสตจักรเป็นผู้จัดหา และบางส่วนได้รับการถวายมีจำนวนมากน้อยต่างกันในแต่ละคริสตจักร ทำให้คริสตจักรมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำบัญชี เพื่อรวบรวมข้อมูลทางการเงินแล้วจัดทำรายงานทางการเงินต่อไป โดยข้อมูลทางการเงินบัญชีที่ถูกต้องเหมาะสมจะมาจากกระบวนการและวิธีปฏิบัติทางด้านบัญชีที่ดี ซึ่งข้อมูลทางการเงินบัญชีที่มีระบบจะช่วยให้ผู้บริหารของคริสตจักรสามารถนำไปวางแผนเพื่อบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นแต่ละคริสตจักรจึงจำเป็นต้องมีระบบบัญชีที่ดี และมีการปฏิบัติตามระบบที่ได้วางไว้ที่ประกอบไปด้วยเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การปฏิบัติทางการเงินบัญชี อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และการควบคุมภายในของกิจการ โดยข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การเป็นคริสตจักรที่สามารถเลี้ยงตนเองได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การบัญชี คริสตจักร คริสตจักรท้องถิ่น

Abstract

A local church is a community of Christian congregations. The most of their revenue are come from the offerings of the faithful members, while their expenditure are in necessary areas. Moreover, the local churches have their own properties that come from their own purchase and some of them come from the donation. Thus, the revenue of each local church is not in the same values and from this point, the church must have the financial management in order to collect the financial data for preparing the financial report. The accurate and appropriate financial report should be come from a good accounting process and procedure. The good accounting data system will help the church administrators planned for an effective management. Apart from the good accounting system, the church have to follow the accounting

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี การเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยพายัพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50000 E-mail : p_pmay@yahoo.com

process by collecting, checking and recording all accounting documents, follow accounting practices, have adequate accounting equipment and tools and the internal audit. The good accounting data will help to manage the church to be a sustainable church.

Keywords: Accounting, Church, Local Church

บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบันการบัญชีได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ผู้บริหารขององค์กรต่างต้องการทราบผลการดำเนินงานของตนว่าเป็นเช่นไร ข้อมูลทางการบัญชีจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารงานในองค์กร โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลที่จะแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและการเติบโตขององค์กร รวมทั้งสามารถสื่อสารความหมายทางการเงินขององค์กรได้ ส่งผลให้การบัญชีเปรียบเสมือนภาษาของธุรกิจ (Language of business) เพราะใช้ในการติดต่อสื่อสารจากนักบัญชีสู่ผู้ใช้ข้อมูลทางการบัญชี ซึ่งงานบัญชีจะมีหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของทุกหน่วยงานในองค์กร จึงทำให้ผู้จัดทำบัญชีมีบทบาทในการจัดทำข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งบการเงินทั้งภายในและภายนอกองค์กร

คริสตจักรท้องถิ่นเป็นองค์กรทางศาสนา เป็นสถานที่พึ่งทางจิต ที่มีรายรับส่วนใหญ่มาจากการถวายของสมาชิกที่มีจิตศรัทธา ส่วนรายจ่ายของคริสตจักรเองก็มีในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ยังมีสินทรัพย์ที่คริสตจักรเป็นผู้จัดหา และบางส่วนได้รับการถวายมีจำนวนมากน้อยต่างกันในแต่ละคริสตจักร ทำให้คริสตจักรมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำบัญชี เพื่อรวบรวมข้อมูลทางการเงินแล้วจัดทำรายงานทางการเงินต่อไป โดยข้อมูลทางการบัญชีที่ถูกต้องเหมาะสมจะมาจากกระบวนการและวิธีปฏิบัติทางด้านบัญชีที่ดี ซึ่งข้อมูลทางการบัญชีที่มีระบบจะช่วยให้ผู้บริหารของคริสตจักรสามารถนำไปวางแผนเพื่อบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลทางการบัญชีที่ผู้บริหารต้องการจะมีความครบถ้วนหรือไม่ขึ้นอยู่กับระบบบัญชีของแต่ละคริสตจักร เนื่องจากระบบบัญชีเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรสามารถจัดเก็บและจัดทำข้อมูล รวมทั้งควบคุมข้อมูลต่าง ๆ ให้ออกมาในรูปของรายงานทางการเงิน ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินขององค์กรอันเป็นข้อมูลในการบริหารตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมและตรวจสอบองค์กร โดยจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและโอกาสในการเติบโตของคริสตจักร ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องมีระบบการจัดการฐานข้อมูลที่ดีและเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จากผลของการวางระบบบัญชีที่ดี และมีการปฏิบัติตามระบบที่ได้วางไว้ที่ประกอบไปด้วยเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การปฏิบัติทางการบัญชี อุปกรณ์ เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และการควบคุมภายในของกิจการ โดยข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่กระบวนการบริหารที่สำคัญที่

ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสมบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของการบัญชีที่มีต่อคริสตจักรท้องถิ่น ภายใต้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการจัดทำบัญชีที่ประกอบไปด้วยเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การปฏิบัติทางการบัญชี อุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และการควบคุมภายในของคริสตจักรท้องถิ่น เพื่อให้คริสตจักรท้องถิ่นและผู้สนใจทั่วไปได้ทราบและสามารถนำแนวทางในการจัดทำบัญชีไปปฏิบัติ นำมาซึ่งการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

คริสตจักรท้องถิ่น

เมื่อก้าวถึง “คริสตจักรท้องถิ่น” หลายคนยังไม่รู้จักหรือยังไม่ค่อยเข้าใจ ดังนั้นในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้อ่านควรรู้จักคำนิยามของคำว่า “คริสตจักรท้องถิ่น” เพื่อให้สามารถเข้าใจบทความเป็นไปได้อย่างยิ่งขึ้น โดยคำว่า “คริสตจักรท้องถิ่น” เป็นคำที่ถูกบัญญัติขึ้นมาใหม่จากธรรมนูญแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย โดยการนำเอาคำ 2 คำมารวมกัน คือคำว่า “คริสตจักร” หมายถึง กลุ่มคนที่รวมกันด้วยความเชื่อเพื่อปฏิบัติพันธกิจของพระเจ้า และคำว่า “ท้องถิ่น” หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ของมนุษย์ที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่ม เมื่อนำสองคำนี้มารวมกันจึงได้คำว่า คริสตจักรท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง กลุ่มหรือชุมชนผู้เชื่อและวางใจในพระเยซูคริสต์ที่รวมตัวกันนมัสการพระเจ้า และปฏิบัติพันธกิจของพระองค์ ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งเป็นประจำ โดยคริสตจักรท้องถิ่นเป็นหน่วยมูลฐานของสภาคริสตจักรในประเทศไทยที่ได้รับการสถาปนาจากคณะธรรมกิจคริสตจักรภาค แล้วแจ้งให้สภาคริสตจักรในประเทศไทยทราบ ซึ่งลักษณะของคริสตจักรท้องถิ่น มีดังนี้ (สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2545)

1. มีสมาชิกสมบูรณ์ตั้งแต่สามสิบคนขึ้นไป และมีสมาชิกซึ่งมีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้ปกครองและหรือมัคนายกได้ และหรือได้ก่อตั้งเป็นหมวดคริสเตียนหรือศาลาธรรมมาแล้ว
2. สามารถเลี้ยงตนเอง ปกครองตนเอง ประกาศพระกิตติคุณด้วยตนเองได้
3. ต้องมีศิษยาภิบาล และอาจจะมิชชันนารีมากกว่าหนึ่งคนก็ได้
4. มีสถานที่ซึ่งเป็นถิ่นนมัสการพระเจ้าโดยเฉพาะ
5. แสดงงบประมาณรายรับ - รายจ่าย ประจำปี ย้อนหลังสองปี
6. ได้รับอนุมัติจากคณะธรรมกิจคริสตจักรภาค ให้ตั้งเป็นคริสตจักรท้องถิ่น

สมาชิกของคริสตจักรท้องถิ่น ประกอบด้วย สมาชิกสมบูรณ์ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไปและรับบัพติสมาประกาศตัวเป็นสมาชิกสมบูรณ์ของคริสตจักร และสมาชิกสำรอง คือ ผู้ที่ยังไม่ได้ประกาศตัวเป็นสมาชิกสมบูรณ์ โดยสมาชิกคริสตจักรท้องถิ่น มีหน้าที่ดังนี้

1. เข้าร่วมการนมัสการของคริสตจักรท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิกอยู่อย่างสม่ำเสมอ
2. ถวายสิบผลในคริสตจักรท้องถิ่น
3. มีส่วนในการถวายเพื่อพันธกิจคริสตจักรท้องถิ่น

4. ร่วมพันธกิจ กิจกรรมต่าง ๆ ในคริสตจักรท้องถิ่นที่ตนเป็นสมาชิก
5. เอาใจใส่ ดูแลทุกข์สุขของศิษยาภิบาลของคริสตจักรท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วยความรัก
6. ยอมรับ และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่คริสตจักรท้องถิ่นตั้งขึ้น ซึ่งไม่ขัดต่อธรรมนูญแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย และระเบียบปฏิบัติของธรรมนูญแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย
7. เป็นพยานถึงองค์พระเยซูคริสต์แก่ชุมชนด้วยความคิด คำพูด และการกระทำ

ในการบริหารจัดการคริสตจักร และดำเนินการเผยแผ่คำสอนของศาสนา เพื่อเพิ่มพูนสมาชิก นั้นเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคริสตจักรท้องถิ่น ที่ประกอบด้วย ศิษยาภิบาล ผู้ปกครองประจำการและ มัคทายกประจำการ โดยคณะกรรมการในคริสตจักรแบ่งหน้าที่ตามตำแหน่งดังนี้ (สภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2558)

1. ประธาน คือ ผู้ที่ได้รับเลือก และมาจากสมาชิกของคณะกรรมการ มีหน้าที่เป็นประธานในการประชุมของคณะกรรมการและของที่ประชุมสัปดาห์ เป็นผู้ควบคุมดูแลและบริหารงานคริสตจักร
2. รองประธาน คือ ผู้ที่ได้รับเลือกและมาจากสมาชิกของคณะกรรมการ มีหน้าที่ช่วยประธานในกิจการทั่วไป ทำการแทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ เมื่อตำแหน่งประธานว่างลงด้วยเหตุใดก็ตาม ให้รองประธานทำหน้าที่แทนจนกว่าจะได้เลือกประธานใหม่
3. เลขานุการ คือ ผู้ที่ได้รับเลือกและมาจากสมาชิกของคณะกรรมการ มีหน้าที่นัดประชุม จัดเตรียมการประชุม บันทึกรายงาน และมติของที่ประชุมรักษาเอกสารต่าง ๆ จัดทำทะเบียนสมาชิกและรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากประธาน
4. เกรียนิก คือ ผู้ที่ได้รับเลือกและมาจากสมาชิกของคณะกรรมการ มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับจ่ายเงิน ดูแลรักษาการเงินการบัญชีของคริสตจักร และรายงานการเงินต่อคณะกรรมการและที่ประชุมสัปดาห์
5. ตำแหน่งอื่น ๆ ที่คณะกรรมการเห็นควร

นอกจากหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการของคริสตจักรท้องถิ่นยังมีหน้าที่ดังนี้

1. จัดให้มีการนมัสการ
2. จัดให้มีการอภิบาล อบรม สอนคริสตธรรมศึกษาแก่สมาชิก
3. ส่งเสริมให้มีการถวายและการคืนทศทางค์
4. ส่งเสริมการเผยแผ่พระกิตติคุณของพระเยซูคริสต์
5. จัดระเบียบการบริหารคริสตจักรและเป็นผู้เสนอข้อบังคับของคริสตจักรต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณาอนุมัติ
6. รับผิดชอบ ควบคุม ดูแลทรัพย์สินของคริสตจักร
7. ส่งเสริมการบริการ และรับใช้สังคม
8. จัดทำทะเบียนสมาชิกสมบูรณ์และสมาชิกสำรอง
9. ดูแลความประพฤติและพิจารณาโทษสมาชิกผู้กระทำความผิด
10. พิจารณาการรับ การโยกย้าย และการจำหน่ายสมาชิกสมบูรณ์ของคริสตจักร

11. จัดและดำเนินการประชุมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งและรายงานพันธกิจของคริสตจักร เสนอ
ร่างนโยบาย และงบประมาณประจำปีของคริสตจักรต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา
12. กำหนดองค์ของการประชุม
13. ดูแลความเป็นอยู่และการครองชีพของศิษยาภิบาลที่ประจำการในคริสตจักร
14. เลือกผู้แทนคริสตจักรเพื่อเข้าประชุมคณะกรรมการคริสตจักรภาค
15. ส่งเงินบำรุงคริสตจักรภาคตามที่กำหนดในระเบียบปฏิบัติของธรรมนูญแห่งสภาคริสตจักร
ในประเทศไทย

การบัญชี

แม้ว่าความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่าบัญชีจะมีหลากหลาย ซึ่งแตกต่างกันไปตาม
ความรู้ความเข้าใจของนักวิชาการหรือนักปฏิบัติการแต่ละคน แต่โดยหลักการแล้ว “การบัญชี” มี
ความสำคัญต่อทุกองค์กร ดังนั้นทุกองค์กรควรให้ความสำคัญและใส่ใจต่อการจัดทำบัญชี เนื่องจาก
ข้อมูลทางการเงินบัญชีจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริหารงานในทุกด้าน ซึ่งโดยสรุปแล้วคำจำกัดความ
ของการบัญชีมีดังนี้ (ธำรี หิรัญรัมย์ และคณะ, 2560)

1. การจดบันทึก (Recording) หมายถึง การนำเหตุการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่
เกี่ยวข้องกับองค์กรมาจดบันทึกในรูปของหน่วยเงินตราไว้ในสมุดลงรายการขั้นต้น (Original books) ซึ่ง
เรียกว่า “สมุดรายวัน (Journal)” โดยเรียงตามลำดับก่อนหลังของรายการ ซึ่งในการจดบันทึกแต่ละ
รายการนั้นต้องมีเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องประกอบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบและอ้างอิง
ภายหลังได้ เช่น ใบเสร็จรับเงิน ใบกำกับสินค้า

2. การจำแนกรายการค้าเป็นหมวดหมู่ (Classifying) หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ใน
สมุดรายวันมาทำการจำแนกให้เป็นหมวดหมู่ในสมุดลงรายการชั้นปลาย (Final books) ซึ่งเรียกว่า
“สมุดแยกประเภท (Ledger)” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลทางการเงินที่เป็นประเภทเดียวกันมา
รวมไว้ด้วยกัน คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ทำให้องค์กรสามารถทราบ
ถึงการหมุนเวียนที่เกิดขึ้นในรายการนั้นได้อย่างทันทั่วถึง

3. การสรุปผล (Summarizing) หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จัดหมวดหมู่ไว้ในสมุดลงรายการชั้น
ปลาย มาจัดทำเป็นรายงานหลังจากที่ได้ผ่านไปช่วงเวลาหนึ่ง เช่น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี
เพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่ากิจการมีผลกำไรหรือขาดทุนอย่างไร และ ณ เวลานั้นองค์กรมี
ฐานะทางการเงินอย่างไร

4. การวิเคราะห์และแปลความหมาย (Analysis and interpreting) หมายถึง การนำข้อมูล
ทางการเงินที่ได้จากการสรุปผลมาใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งมุ่งเน้นที่ผู้บริหาร เพื่อการบริหารงาน หรือ
สำหรับบุคคลภายนอกที่มีความสนใจการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร

อย่างไรก็ตามในการจัดทำบัญชีต้องมีระบบบัญชีที่ดี ซึ่งระบบบัญชี หมายถึง ระบบการจัดเก็บ
ข้อมูลทางการเงิน ซึ่งประกอบด้วยแบบฟอร์ม หรือเอกสารต่าง ๆ บันทึกทางการเงิน บัญชี รายงาน

ตลอดจนวิธีการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้นำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน และการเงินของกิจการแห่งใดแห่งหนึ่งให้แก่ฝ่ายจัดการ เพื่อช่วยให้ฝ่ายจัดการสามารถปฏิบัติหน้าที่อันอยู่ในความรับผิดชอบของตนให้ลุล่วงไปด้วยดี และเพื่อเสนอข้อมูลแก่บุคคลภายนอกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรนั้น เช่น ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และส่วนราชการ (วิไล วีระปรีย และคณะ, 2558) นอกจากจะใช้ข้อมูลทางการบัญชีเป็นเครื่องวัดผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาที่ผ่านมาแล้ว กิจการจำเป็นต้องมีระบบบัญชีที่ดี เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในด้านการควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อีกด้วย ซึ่งข้อมูลที่ฝ่ายบริหารต้องการมีดังนี้ (ปฐมชัย กรเลิศ, 2559)

1. ผลการดำเนินงานในรอบระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี และข้อมูลเปรียบเทียบ เช่น ผลการดำเนินงานของเดือนมกราคมปีนี้กับปีก่อน
2. ยอดสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เป็นเจ้าของในวันใดวันหนึ่ง
3. รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับระยะเวลาหนึ่งและสินทรัพย์หนี้สินประเภทต่าง ๆ ณ วันใดวันหนึ่ง
4. ข้อความต่าง ๆ ที่ต้องการเสนอต่อทางราชการ เช่น ยอดภาษีเงินได้ ภาษีการค้า ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายของพนักงานที่จะต้องนำส่งและรายการที่จำเป็นอื่น ๆ

ในองค์กรที่มีการแบ่งงานออกเป็นหลายส่วน ผู้บริหารงานไม่สามารถควบคุมดูแลได้ทั่วถึง จึงมีความจำเป็นต้องมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานและขยายขอบเขตการควบคุมออกไปให้หัวหน้าส่วนงานต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้นระบบบัญชีจึงมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งที่จัดหาข้อมูลต่าง ๆ ให้ฝ่ายจัดการแล้ว ข้อมูลที่ได้จากระบบบัญชีนั้นอาจจะเป็นข้อมูลที่แสดงถึงผลของการดำเนินงานในรอบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งฝ่ายจัดการจะได้นำไปใช้ในการประเมินผลของการตัดสินใจในการบริหารงานของตนว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด และยังสามารถใช้เป็นหลักในการวางแผนงานในอนาคตอีกด้วย โดยข้อมูลทางการบัญชียังอาจใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญของฝ่ายจัดการในการควบคุมการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี เพราะข้อมูลที่ได้จากระบบบัญชีนั้นจะช่วยให้เห็นว่าส่วนงานต่าง ๆ ดำเนินงานเป็นไปตามแผนการที่วางไว้หรือไม่ ดังนั้นการวางระบบบัญชีจึงต้องพิจารณาให้มีการจัดทำรายงานทางการเงินอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ถูกต้อง เชื่อถือได้ และประหยัดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ระบบบัญชียังใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันรักษาทรัพย์สินของกิจการไม่ให้สูญหายหรือนำไปใช้ในทางที่ไม่สมควร ดังนั้นระบบบัญชีที่วางไว้จึงต้องเป็นระบบที่มีการควบคุมภายในที่ดี

แต่ในทางปฏิบัตินั้นลักษณะขององค์กรที่แตกต่างกันจะมีวัตถุประสงค์ของการวางระบบบัญชีที่แตกต่างกันออกไปด้วย แต่ไม่ว่าองค์กรจะเป็นลักษณะใด ระบบบัญชีจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ ดังนี้ (วิไล วีระปรีย และคณะ, 2561)

1. แบบพิมพ์ เอกสาร และบันทึกทางการบัญชี ดังนี้
 - 1.1 แบบฟอร์มต่าง ๆ เช่น ใบเสร็จรับเงิน (Receipt) ที่มีความจำเป็นต้องใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีขององค์กร
 - 1.2 สมุดลงรายการเบื้องต้น เช่น สมุดรายวันทั่วไป สมุดเงินสด สมุดรายวันรับเงิน สมุดรายวันจ่ายเงิน สมุดรายวันซื้อ และสมุดรายวันขาย

1.3 บัญชีแยกประเภท ซึ่งใช้สำหรับการผ่านรายการจากสมุดลงรายการเบื้องต้น

1.4 รายงานทางการเงินที่ต้องเสนอต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการ โดยรายงานทางการเงินดังกล่าว เช่น งบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงิน

2. วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้แบบฟอร์ม การบันทึกรายการในสมุดรายวัน บัญชีแยกประเภท และการจัดทำรายงานทางการเงิน

3. เครื่องจักรและเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องคำนวณ ที่ใช้เพื่อให้สามารถประหยัดเวลาและลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้หากจะพิจารณาถึงผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชี ซึ่งในปัจจุบันมีหลายฝ่ายที่จะได้รับประโยชน์จากการจัดทำบัญชี อาจเนื่องมาจากการต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรนั้น ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ที่ได้รับโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งมีทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกกิจการ ดังนี้ (นิพนธ์ เทินโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทเพชร, 2559 และพัชรภา สิม์ธนสาร, 2560)

1. เจ้าขององค์กร (Owners) ใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการเงินบัญชีในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายขององค์กร เพื่อให้องค์กรมีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจมากที่สุดกับทรัพยากรที่ได้ลงทุนไป ซึ่งความมั่งคั่งในเชิงเศรษฐกิจนี้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงที่ผ่านมา องค์กรมีกำไร รวมทั้งมีความคาดหวังว่าจะมีกำไรในอนาคตเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งในการตัดสินใจดังกล่าวจะต้องอาศัยข้อมูลทางการเงินบัญชีขององค์กร

2. ผู้บริหารขององค์กร (Managers) ใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชีขององค์กรในการประเมินค่าผลการดำเนินงานจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จตามนโยบายที่ได้รับจากเจ้าขององค์กร

3. พนักงาน (Employees) ต้องการทราบข้อมูลเพื่อประเมินถึงความมั่นคงในการจ้างงาน และผลตอบแทนต่าง ๆ ที่จะได้รับ

4. ผู้ลงทุน (Investors) หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินทุน หรือบุคคลโดยทั่วไปที่สนใจจะเข้ามาลงทุนในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ต้องการทราบถึงความเสี่ยงและผลตอบแทนจากการลงทุน

5. ธนาคาร เจ้าหนี้ หรือแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ (Banks and creditors) ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจให้สินเชื่อหรือให้เครดิตกับองค์กร ซึ่งต้องพิจารณาและศึกษาว่า องค์กรดังกล่าวมีผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินอย่างไร มีความสามารถเพียงพอหรือไม่ที่จะหาจำนวนเงินมาชำระดอกเบี้ยและเงินต้นคืนได้ตามกำหนดเวลา ซึ่งข้อมูลทางการเงินบัญชีจะช่วยให้เจ้าหนี้หรือผู้ให้สินเชื่อ สามารถทำการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

6. ลูกค้าขององค์กร (Customers) เป็นบุคคลที่ให้ความสนใจในข้อมูลขององค์กรว่า ถ้าองค์กรมีผลการดำเนินงานดี จะทำให้องค์กรสามารถประกันคุณภาพของสินค้าต่อไปได้ สามารถที่จะผลิตสินค้าที่ตนบริโภคได้อีก

7. คู่แข่ง (Competitors) ใช้ข้อมูลทางการเงินบัญชีขององค์กรในการตัดสินใจบริหารงานของคู่แข่งเอง เพื่อจะให้ได้สามารถแข่งขันกับองค์กรได้

8. หน่วยงานต่าง ๆ ของราชการ (Government bodies) เช่น กรมสรรพากร กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งหน่วยงานราชการเหล่านี้สามารถใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานขององค์กร ที่ได้รับจากการจัดทำบัญชีของแต่ละองค์กรมาเป็นเครื่องมือในการคำนวณภาษีอากรให้แก่อำนาจรัฐ เพื่อนำภาษีที่จัดเก็บได้ไปพัฒนาประเทศต่อไป และยังเป็นกำหนัดและควบคุมให้องค์กรต่าง ๆ ได้มีการจัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด

9. สหภาพแรงงาน (Labor unions) ใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อพยากรณ์แนวโน้มทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อให้ทราบว่า องค์กรจะมีความสามารถในการจ่ายค่าจ้างและสวัสดิการให้ลูกจ้างเพิ่มขึ้นได้หรือไม่

10. บุคคลทั่วไป ใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชีเพื่อต้องการทราบแนวโน้มนโยบายต่าง ๆ ขององค์กร แนวโน้มความสำเร็จและการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งอาจมีผลกระทบโดยอ้อมต่อสาธารณชนในการจ้างงาน และการซื้อสินค้าจากผู้ผลิตในท้องถิ่น นอกจากนี้บุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากการจัดทำบัญชีขององค์กรต่าง ๆ อาจมีบุคคลอื่นอีก เช่น อาจารย์ นิสิต นักศึกษา

การบัญชีกับคริสตจักรท้องถิ่น

ในทัศนะของผู้เขียนมองว่าคริสตจักรท้องถิ่นเป็นชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของผู้เชื่อศรัทธาในศาสนา และมีการถวายเงินหรือทรัพย์สินเพื่อทำพันธกิจตามความเชื่อในองค์พระเจ้า การบัญชีจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารคริสตจักร ข้อมูลทางด้านบัญชีสามารถช่วยสนับสนุนฝ่ายบริหารในการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของคริสตจักร ดังนั้นคริสตจักรท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำบัญชี ดังนี้ (พิกุล พงษ์กลาง, 2553)

1. ด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นควรมีหลักฐานประกอบการจ่ายเงินและการรับเงิน ใบเสร็จรับเงินที่ใช้ได้ระบุชื่อและที่อยู่ของคริสตจักร เอกสารทุกชนิดมีช่องลงวันที่เพื่อให้ทราบว่ารายการนั้นเกิดขึ้นเมื่อใด เอกสารทุกชนิดมีการระบุชื่อของเอกสารไว้ในหัวกระดาษ และควรมีการกำหนดเลขที่ของเอกสาร

2. ด้านการปฏิบัติทางการบัญชี คริสตจักรท้องถิ่นควรมีการจัดทำสำเนาของเอกสารที่มีความจำเป็นต้องใช้หลายฝ่ายไว้ เอกสารทุกชนิดต้องมีลายเซ็นของผู้ที่รับผิดชอบในรายการนั้นเพื่อเป็นหลักฐาน มีการกำหนดรหัสบัญชีในการบันทึกรายการ และจัดเก็บเอกสารโดยแยกประเภทใส่แฟ้มเรียงตามลำดับ ในส่วนของการบันทึกบัญชีต้องบันทึกทุกครั้งที่เกิดรายการ โดยใช้สมุดในการบันทึกบัญชีและควรจัดทำรายงานทางการเงินพร้อมทั้งชี้แจงรายงานทางการเงินต่อที่ประชุมเป็นประจำ

3. ด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน คริสตจักรท้องถิ่นควรมีสถานที่เก็บสินทรัพย์ มีการจัดทำทะเบียนสินทรัพย์ มีผู้รับผิดชอบในการอนุมัติเกี่ยวกับการยืมสินทรัพย์ มีหลักฐานประกอบการยืมสินทรัพย์ และควรมีการตรวจนับสินทรัพย์เป็นประจำ

4. ด้านการควบคุมภายใน แยกตามองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมของการควบคุม คริสตจักรท้องถิ่นควรกำหนดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของคริสตจักร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบในการกำกับดูแลการปฏิบัติงานภายในคริสตจักรให้เป็นไปตามระบบการควบคุมภายในอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และจริยธรรมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการแจ้งให้สมาชิกทุกคนได้รับทราบ

องค์ประกอบที่ 2 การประเมินความเสี่ยง คริสตจักรท้องถิ่นควรกำหนดให้มีจำนวนบุคลากรที่มีหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งอย่างเพียงพอตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานขององค์กรอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้กรรมการทุกระดับในองค์กรมีส่วนร่วมในการประชุม และกำหนดให้มีการติดตามการปฏิบัติงานด้านการควบคุมและป้องกันเพื่อลดความเสี่ยง

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม คริสตจักรท้องถิ่นควรกำหนดระเบียบปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดนโยบายที่ไม่ให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดควบคุมการดำเนินงานที่สำคัญทั้งหมด และต้องมีการสอบทานการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารของคริสตจักรอย่างสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 4 ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร คริสตจักรท้องถิ่นควรกำหนดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมต่าง ๆ และองค์กร และจัดให้มีการประชุมบุคลากรผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นประจำ

องค์ประกอบที่ 5 การติดตามประเมินผล คริสตจักรท้องถิ่นควรกำหนดให้มีขั้นตอนการติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม และกำหนดให้มีการปรับปรุงและแก้ไขขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีข้อบกพร่องอย่างสม่ำเสมอ

ในด้านการพัฒนาศักยภาพด้านบัญชีการเงินของคริสตจักรท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำบัญชีและมีการพัฒนาความรู้ทางด้านบัญชีอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในด้านเอกสารเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี การปฏิบัติทางการบัญชี อุปกรณ์เครื่องมือและเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และการควบคุมภายในของคริสตจักรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้รับผิดชอบในการทำบัญชีการเงินของคริสตจักรท้องถิ่นเกิดความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการปฏิบัติงานทางบัญชีการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พิกุล พงษ์กลาง, 2560) ดังนั้นผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการบัญชีที่เหมาะสมต่อองค์กร ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายการเรียนรู้ทางด้านการบัญชีเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติทางการบัญชีเป็นไปอย่างมีระบบ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรเพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการของคริสตจักรได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืนต่อไป

ในด้านการบริหารงานของคริสตจักรท้องถิ่น ข้อมูลทางการบัญชีมีบทบาทสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารคริสตจักรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านการวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการบริหาร หากข้อมูลไม่ถูกต้องสมบูรณ์ จะส่งผลให้การบริหารงานผิดพลาด ดังนั้นผู้บริหารของคริสตจักรต้องรู้จักนำข้อมูลทางการบัญชีที่ถูกต้องเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาคริสตจักรให้เติบโตได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

บทสรุป

บทความนี้นอกจากจะอธิบายถึงการบัญชีและระบบบัญชีแล้ว ยังได้นำแนวปฏิบัติทางการบัญชีที่ได้จากการวิจัยมาเสนอแนะเพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสภาพการปฏิบัติงานขององค์กร ที่คริสตจักรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีผู้ทำบัญชีที่เน้นความซื่อสัตย์และความสนใจในการทำพันธกิจเป็นสำคัญ ส่งผลให้คริสตจักรขาดแคลนบุคลากรและระบบการจัดการทางด้านการบัญชีที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามหากมีการนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลรวมทั้งการได้รับความรู้จากการอบรมในเรื่องการทำบัญชี จะทำให้ผู้ทำบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่นสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และผู้บริหารสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจต่าง ๆ ให้สามารถนำไปสู่แนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคริสตจักรที่เหมาะสมต่อไป

สุดท้ายในมุมมองของผู้เขียนการบัญชีถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้คริสตจักรท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการเพื่อสร้างรากฐานมั่นคงให้กับองค์กรได้ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- ธารี หิรัญรัมย์ และคณะ. (2560). *การบัญชีการเงิน*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 4.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปะพร ศรีจันทะพร. (2559). *ทฤษฎีการบัญชี*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ปฐมชัย กรเลิศ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนวิเคราะห์นโยบายทางการเงินกับการจัดการกำไร : กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมประเภทสินค้าอุปโภคและบริโภคในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. เชียงใหม่: วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 26(2), 101-111.
- พิกุล พงษ์กลาง. (2553). *การศึกษาระบบบัญชีของคริสตจักรท้องถิ่น สังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพายัพ, 4(2), 61-70.
- พิกุล พงษ์กลาง. (2560). *การพัฒนาศักยภาพด้านบัญชีการเงินของคริสตจักรท้องถิ่น ในเขตอภิบาลที่คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย*. งานวิจัย คริสตจักรภาคที่ 1 สภาคริสตจักรในประเทศไทย.
- พัชรภา สิ้นหนสาร. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการประกอบการของธุรกิจในจังหวัดนครสวรรค์. เชียงใหม่: วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 27(1), 131-149.
- วิไล วีระปรี และคณะ. (2561). *ระบบบัญชี*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 25.
- โรงเรียนกรุงเทพคริสตศาสนศาสตร์. (2543). *การบริหารคริสตจักร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยบรรณ.
- สภาคริสตจักรในประเทศไทย. (2545). *ธรรมนูญแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สภาคริสตจักรในประเทศไทย.
- สภาคริสตจักรในประเทศไทย. (2558). *นโยบายสภาคริสตจักรในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สภาคริสตจักรในประเทศไทย.